

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate; de Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. IV. Solvuntur objectiones

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77355](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77355)

quidem non vult ignorare, non tamen curat A
addiscere ea quæ potest, & tenetur scire; & hæc
ignorantia vocatur crassa seu supina.

129. Ex quibus intelliges divisionem allatam esse
bonam & convenientem: Nam ignorantia, ut
conducere potest ad rationem voluntarij, tri-
pliciter potest se habere ad actum voluntatis,
qui continet actum externum ex ignorantia fa-
ciendum, primò ut causa, secundò ut effectus,
tertiò neque ut causa, neque ut effectus, sed ut
per accidens concomitans talem actum: At-
qui ignorantia, quæ verè est causa actus, est
ignorantia antecedens, quia causa præcedit ef-
fectum, prioritare saltem naturæ; ignorantia
verò quæ est effectus voluntatis, est consequens,
quia effectus consequitur causam; ignorantia
tandem quæ neque est causa, neque effectus,
neque præcedit, neque subsequitur ratione cau-
salitatis talem actum, sed solum illum comita-
tur, & per accidens illi conjungitur, concomi-
tans est: Ergo ignorantia convenienter dividi-
tur in antecedentem, concomitantem, & sub-
sequentem.

130. Notandum secundò, involuntarium posse su-
mi dupliciter; primò positivè, vel contrariè,
quatenus dicit aliquid quod est contra inclin-
ationem voluntatis; secundò negativè, vel con-
tradictoriè, prout dicit puram negationem vol-
untarij, & melius dicitur non voluntarium;
quia licet non sit secundum inclinationem vol-
untatis, non est tamen contra, sed merè indif-
ferenter se habet. Dubitatur ergo, quænam ex
dictis ignorantis causet involuntarium positivè,
aut negativè?

S. II.

*Resolvitur difficultas, quoad ignorantiam
antecedentem.*

Dico primò, ignorantiam antecedentem
causare involuntarium simpliciter. Ita Di-
vius Thomas hic art. 8.

131. Probatur: Quod causat effectum omninò no-
litum, & repugnantem inclinationi voluntatis,
causat involuntarium simpliciter: Sed ignorantia
antecedens causat effectum omninò nolitum,
ac repugnantem inclinationi voluntatis, ut pa-
tet in exemplo suprà adducto; projiciens enim
fagittam ex ignorantia antecedente, occidit ho-
minem quem noluisse occidere, & quem dolet
occidisse: Ergo ignorantia antecedens causat in-
voluntarium simpliciter. Ex quo inferes, illam
excusare à peccato: quia peccatum adeò volun-
tarium est, ut si non sit voluntarium, non sit
peccatum: unde qui invincibiliter ignorat v. g.
esse vigiliam, non peccat carnes comedendo;
de quo fufius in tractatu de peccatis.

Disp. 6.
art. 1.

Ex hoc etiam intelliges, quinam contractus,
quænam vota, & similia, valida sint, si fiant ex
ignorantia antecedente. In his enim attenden-
da sunt duo, videlicet substantia rei, & acci-
dentia: si ignorantia sit de substantia, invalidus
est contractus; secus autem, si sit de accidenti-
bus: unde si quis contraheret matrimonium
cum muliere paupere, existimans esse divitem,
matrimonium hoc esset validum; quia divitiæ
& paupertas sunt quid accidentale matrimonio:
si verò contraheret cum Catharina, existimans
esse Margaritam, matrimonium non esset vali-
dum, quia est ignorantia circa substantiam.

S. III.

*Alia difficultas, qua est de ignorantia conse-
quenti, expeditur.*

Dico secundò, ignorantiam consequentem
causare voluntarium simpliciter, & invo-
luntarium secundum quid. Ita S. Doctor in eo-
dem articulo.

132. Probatur prima pars: Qui vult causam alicu-
jus effectus, vult etiam in ipsa causa effectum
ex ea sequutum: Ergo cum ignorantia conse-
quens sit simpliciter volita, etiam effectus ex illa
sequutus erit simpliciter volitus in illa, & per
consequens simpliciter voluntarius.

133. Altera etiam pars suaderetur: Quod sit contra
aliquam inclinationem voluntatis, est involun-
tarium secundum quid: Sed effectus proveniens
ex ignorantia consequenti, fit contra aliqua-
lem inclinationem voluntatis: Ergo est invo-
luntarius secundum quid. Minor probatur: Ope-
rans cum tali ignorantia, ita est affectus dum
operatur, ut si adesset scientia, non poneret ef-
fectum, unde illò positò, & adveniente scientia,
tristatur; ut patet cum quis non facta sufficien-
ti diligentia, putans occidere feram, occidit
amicum: Ergo voluntas operans cum illa igno-
rantia, habet aliqualem inclinationem in oppo-
situm. Patet Consequentia: nam ut ait Aristo-
teles 3. Ethic. cap. 1. *Eorum qui per insciam
agunt, is quem facti poenitet: invidus egisse di-
citur.* Ex quo inferes, quòd sicut illa quæ fiunt
ex metu, sunt mixta ex voluntario & involun-
tario, ita & ea quæ procedunt ex ignorantia con-
sequenti.

134. Adverte tamen, quòd ignorantia subsequens
est duplex; una purè sublequens, quæ condi-
tionem concomitantis non admittit; ut cum quis
affectat ignorare, ut liberius peccet, vel cum
quis negligit scire quod debet, unde postea cum
ignorantia peccat, quod pertinet ad ignorantiam
crassam: alia est ignorantia sublequens,
admittens conditionem ignorantie concomi-
tantis, quæ ideo mixta ex utraque dici potest;
v. g. cum aliquis non facta sufficienti diligentia,
dum putat se occidere feram, occidit hostem
suum, quem valde cupiebat occidere. Ignoran-
tia ergo coalequens, quæ non est mixta ex con-
comitante, sive sit affectata, sive crassa, causat
involuntarium secundum quid; non autem illa
quæ est mixta ex concomitante, modò expli-
catò: cum enim omne mixtum participet ex na-
tura utriusque extremi, talis ignorantia mixta
participat ex subsequente quod est de ejus essen-
tia, scilicet facere voluntarium simpliciter, ex-
cludendo involuntarium simpliciter; & de con-
comitante, non tristari de effectu, sed lætari, at-
que adeò non causare involuntarium secundum
quid.

S. IV.

Solvuntur objectiones.

135. CONTRA primam partem conclusionis
objici potest: Ignorantia consequens re-
mover scientiam, quæ si adesset, homo non
faceret id quod modò facit ex ignorantia: Ergo
talis ignorantia causat involuntarium simplici-
ter. Antecedens est Divi Thomæ in hoc articu-
lo, ubi loquens de hac ignorantia ait: *Causat
tamen secundum quid involuntarium, inquan-*

tum præcedit motum voluntatis ad aliquid agendum, quod non esset scientiâ præsentem. Et probatur exemplo suprâ adducto: Nam in casu quo quis non factâ sufficienti diligentia, dum putat se feram occidere, occidit amicum, illa ignorantia est consequens, siquidem est voluntaria per negligentiam; & tamen removet scientiam præsentem amici, quæ si adesset, nullo modo jaceret sagittam, nec illum interficeret: Ergo ignorantia consequens removet scientiam, quæ si adesset, non faceret homo quod facit per ignorantiam. Consequentia verò probatur: Non aliâ ratione ignorantia antecedens causat involuntarium simpliciter, nisi quia removet scientiam, quæ si adesset, homo non faceret id quod facit ex ignorantia: Ergo si eodem modo se habet ignorantia subsequens, eodem modo causat involuntarium.

136. Respondeo concessio Antecedenti, negando Consequentiam. Ad cuius probationem, nego Antecedens: non enim ideo solum ignorantia antecedens causat involuntarium simpliciter, quia privat scientiâ, quæ si adesset, impediret id quod fit ex ignorantia; cum hæc ratio communis sit utrique ignorantie, antecedenti scilicet & consequenti, ut argumentum convincit; sed etiam quia ignorantia antecedens, non est voluntaria formaliter aut virtualiter, nec supponit aliquem actum voluntatis, in quo sit voluta tanquam in causa: unde cum ignorantia consequens sit voluntaria formaliter aut virtualiter, utpote supponens actum voluntatis, in quo tanquam in causa continetur; licet excludat scientiam, quæ si adesset impediret actum, causat tamen voluntarium simpliciter, & involuntarium solum secundum quid.

137. Obijcies secundò contra secundam partem conclusionis: Tota ratio quare ignorantia consequens causat involuntarium secundum quid, est quia operans ita est affectus, ut si haberet scientiam non operaretur effectum: Sed hoc non sufficit ut effectus censetur involuntarius secundum quid: Ergo ignorantia consequens non causat involuntarium secundum quid. Major patet ex suprâ dictis, Minor probatur. Quòd operans cum ignorantia concomitante sit ita affectus, ut etiam præsentem scientiâ libentius produceret effectum, non sufficit ut talis effectus dicatur voluntarius secundum quid, ut patebit ex dicendis conclusione sequenti: Ergo ejus oppositum non sufficit ad involuntarium secundum quid.

138. Respondeo concessio Majori, negando Minorem. Ad probationem, concessio Antecedente, nego Consequentiam. Ratio disparitatis est, quia ad rationem voluntarij requiritur cognitio, quæ quia deest operanti cum ignorantia concomitante, non potest effectus productus cum tali ignorantia esse voluntarius, quamvis operans ita sit habitualiter affectus, ut etiam præsentem scientiâ libentius produceret effectum: ad rationem autem involuntarij, non est necesse adesse cognitionem, sed sufficit quòd effectus sit contra propensionem & inclinationem saltem habitualem, quæ tunc sit, cum producitur effectus.

S. V.

Tertia difficultas, quæ est de ignorantia concomitanti, elucidatur.

Dico tertio: Ignorantia concomitans neque causat voluntarium, neque involuntarium, sed non voluntarium. Est etiam Divi Thomæ loco citato.

139. Probatur prima pars: Cum sit de ratione voluntarij fieri cum cognitione illius in quod tendit, ut ex ejus definitione habetur, repugnat ut aliquis voluntariè tendat in illud quod ipsi omnino ignotum est: Sed quòd procedit ex ignorantia concomitanti, est omnino incognitum; mors enim inimici v. g. facta à venatore, dum adhibita sufficiente diligentia putavit esse feram, omnino ignota est: Ergo quòd procedit ex ignorantia concomitanti, non est voluntarium.

140. Dices: Facta ex ignorantia consequenti sunt voluntaria simpliciter, ut suprâ ostendimus, & tamen procedunt ex ignorantia: Ergo fallum est quòd ut aliquid sit voluntarium, debeat esse cognitum.

141. Respondeo distinguendo Antecedens: & tamen procedunt ex ignorantia, ut opponitur cognitioni formali & in se, concedo: ut opponitur cognitioni virtuali & in causa, nego: licet enim facta ex ignorantia consequenti, non sint in se & directè cognita, virtualiter tamen & indirectè sunt cognita in causa, & hæc virtualis cognitio, seu voluntaria carentia cognitionis debita, sufficiens est ad causandum simpliciter voluntarium. Quæ verò fiunt ex ignorantia concomitanti, nullam omnino supponunt cognitionem effectus ignorati; id est, non solum formalem, sed neque virtualem, seu voluntatem ignorandi; quia nunquam contingit ignorantia concomitans, nisi quando facta est sufficiens diligentia.

142. Probatur secundò eadem pars: Si effectus ex ignorantia concomitanti factus, esset voluntarius, id deberet provenire ex illa voluntate præsupposita ex parte subjecti, quæ talem effectum libentius voluisset, si illum cognovisset: Sed talis voluntas non potest tribuere illi effectui rationem voluntarij: Ergo effectus ex ignorantia concomitanti factus, voluntarius non est. Major patet: nihil enim aliud imaginari potest, à quo in tali effectu derivetur ratio voluntarij, quàm illa voluntas. Minor verò probatur: nam voluntas illa non imperat talem actum: v. g. cum aliquis emittit sagittam, & interficit hostem, putans se occidere feram; emissio sagittæ non imperatur à voluntate occidendi hostem, cum existimet ibi non adesse, sed à voluntate venandi & occidendi feram, quam putat ibi latere: Ergo non potest effectus, ignorantia concomitanti factus, esse voluntarius ex voluntate præsupposita.

143. Quòd etiam non sit involuntarius positivè, ut habet secunda pars conclusionis, patet: Tum quia non repugnat inclinationi voluntatis, imò verò voluntas ita affecta est, ut si sciret, libentius operaretur: Tum etiam, quia cum demum adesset scientia contraria, v. g. cum venator, putans occidere feram, invenit se occidisse inimicum, non dolet, imò potius gaudet: Ergo talis effectus, neque est voluntarius, neque involuntarius, sed solum non voluntarius.

